

Jaarverslag 2025

Natuurcentrum
De Maashorst

Inhoud

1. Voorwoord	blz. 4
2. Afdeling Educatie	blz. 5
3. Afdeling Recreatie	blz. 8
4. Beleid	blz. 11
5. Organisatie	blz. 12

1. Voorwoord

Het jaar 2025 is zeer intensief geweest en heeft vooral in het teken gestaan van verandering. Dit om het wegvallen van ca 50% van de subsidie op te vangen door middel van besparing enerzijds en verhoging van inkomsten anderzijds. In nauw overleg met de gemeenten Bernheze en Maashorst is een duurzaam plan opgesteld. Hierbij was de voorwaarde van het bestuur dat de twee doelstellingen, natuur- en omgevingseducatie en informatieverstrekking, een vergelijkbare of waar mogelijk zelfs betere kwaliteit moesten behouden.

Dit heeft geleid tot veranderingen op meerdere terreinen:

- Om de natuurlessen op het Natuurcentrum tenminste kostendeekkend voor de variabele kosten te maken, waren wij genoodzaakt om met name voor de scholen uit niet-subsidiërende gemeenten de bijdrage per kind aanzienlijk te verhogen;
- Er is een pilot gestart om in de rustige wintermaanden het educatie-personeel in te zetten op natuurlessen op de scholen zelf. Hiervoor moet een geheel nieuw lespakket worden ontwikkeld waarvoor een aanvraag is ingediend voor een Europese subsidie. Deze aanvraag is op dit moment nog lopende;
- De horeca wordt nadrukkelijker gezien als een inkomstenbron om zodoende mede een basis te geven aan het kunnen uitvoeren van de twee doelstellingen. Dit betekent uitbreiding van het assortiment en een meer commerciële prijsstelling. In 2025 is een para commerciële horecavergunning aangevraagd;
- De mogelijkheid om excursies en wandelingen te reserveren wordt nadrukkelijker gepromoot en heeft geleid tot een aanzienlijke stijging van de inkomsten hieruit;
- Er is meer nadruk gelegd op de verhuurmogelijkheden van de leslokalen en het leveren van een verzorgingspakket inclusief lunches bij vergaderingen. Ook hier is in 2025 een stijging van omzet zichtbaar;
- Wij hebben helaas ook moeten besluiten om een pas op de plaats te maken en in 2025 geen nieuwe wisseltentoonstelling te ontwikkelen;
- Tenslotte hebben wij het al zeer gering aantal betaalde arbeidsplaatsen nog wat verder moeten inkrimpen en vervangen door vrijwilligers.

Het is aan de inzet van alle medewerkers, vrijwilliger of betaald, van educatief medewerker tot schoonmaker, van tuinmedewerker tot horecabeheerder en alle anderen te danken dat 2025 geslaagd is. Bijzonder dank aan mijn medebestuurders die in 2025 veel extra inspanningen hebben geleverd om de transitie mogelijk te maken. Er is een basis gelegd voor een gezonde toekomst die we met vertrouwen tegemoet zien.

De financiële resultaten kunt u lezen in het financiële deel, de belangrijkste andere punten in het jaarverslag.

Ik wens u veel plezier bij het lezen.

Jos van der Wijst, bestuursvoorzitter

2. Educatie

Doel

We willen kinderen kennis van en respect voor hun leefomgeving bijbrengen. Kinderen plezier laten beleven in de natuur is ook erg belangrijk. Door het uitvoeren van allerlei onderzoekende en ontdekkende activiteiten ervaren de kinderen het bijzondere van de natuur in natuurgebied De Maashorst en natuur in het algemeen.

Aanbod aan de scholen

Het natuurcentrum verzorgt het jaar rond een seizoensgebonden aanbod op het gebied van natuur- en milieueducatie (NME) bestemd voor de groepen 1 t/m 8 van het basis- en speciaal onderwijs. Op het terrein van het natuurcentrum gebruiken we in 2025 het leslokaal, de leszolder, de unit en het erf voor het geven van onze lessen.

Alle educatieve activiteiten werden aangeboden tegen betaling van een bijdrage per leerling. Lesactiviteiten zijn in verband met personeelskosten duurder dan balieactiviteiten. De hoogte van de gevraagde bijdrage is onder meer afhankelijk van het feit of de betreffende gemeente de stichting subsidieert.

Inhoud lespakket Educatie

Natuurcentrum De Maashorst biedt een educatief pakket aan de basisscholen, voortgezet onderwijs en scholen voor speciaal onderwijs uit de regio. Het pakket bestaat uit lesactiviteiten onder leiding van een educatief medewerker van het natuurcentrum en balieactiviteiten waarbij materialen door het natuurcentrum worden uitgegeven, maar waarbij de leerkracht verantwoordelijk is voor de begeleiding en uitvoering. Het educatief /didactisch concept is vertaald in lessen voor de groepen 1-2, 3-4, 5-6 en 7-8. Wij sluiten met ons aanbod aan bij het onderwijsprogramma en de kerndoelen voor het basisonderwijs en bij de Global Goals doelstellingen.

Op de website www.natuurcentrumdemaashorst.nl/educatie kunnen leerkrachten alle benodigde informatie vinden over de lessen, de voorbereiding en de verwerking na afloop op school.

Ontwikkelingen

Ook in 2025 ontvingen de deelnemende scholen van de subsidiegemeenten folders om een indruk te krijgen van ons aanbod. Hierdoor hebben gelukkig weer veel kinderen gebruik kunnen maken van ons lesaanbod.

Onze website geeft een helder overzicht van het lesaanbod.

In 2025 hebben we weer lessen gegeven op diverse locaties in De Maashorst; bij De Nistel en de Houtzagerij bij het Annabos. De gemeenten Maashorst en Bernheze subsidiëren sinds lange tijd onze lessen en alle scholen uit deze gemeenten betalen hierdoor een lager tarief voor de lessen en activiteiten.

Planningsprogramma

Het natuurcentrum werkte in 2025 weer met het (door veel NME-centra gebruikte) reserveringsprogramma van de firma Edso. Dit is een digitaal programma waarmee deelnemende leerkrachten zelf via internet een keuze kunnen maken uit het activiteitenaanbod. Leerkrachten kunnen met dit systeem meteen zien op welke dagdelen de door hen gekozen activiteit nog mogelijk is en men kan deze dan direct reserveren. De school ontvangt vervolgens automatisch een overzicht van de geplande activiteiten. Van deze inschrijvingen wordt een jaarrooster gemaakt.

Bereikte doelgroepen en resultaten

Er zijn in 2025 weer veel lessen en activiteiten voor de basisscholen gegeven. De scholen uit de gemeentes Maashorst en Bernheze hebben volop ingeschreven op de lessen. Ook vanuit Oss waren er inschrijvingen. Vanwege de gedwongen prijsverhogingen waren dit er wel iets minder dan voorheen. In 2025 zijn in totaal 338 lessen/activiteiten verzorgd, waaraan 8112 kinderen hebben deelgenomen. Na elke les wordt per mail aan de leerkracht gevraagd een korte evaluatie in te vullen. Hieruit blijkt dat de tevredenheid over het aanbod van het natuurcentrum nog steeds hoog is.

De lessen op het natuurcentrum zijn voor veel schoolkinderen een ervaring waar ze met veel plezier aan terug denken.

Duurzaamheid

We merken dat het thema duurzaamheid erg leeft bij de scholen. Daarom zijn we vorig jaar gestart met een nieuwe les in de unit over duurzaamheid.

De unit wordt volop gebruikt voor de waterlessen en lessen duurzaamheid.

3. Afdeling Recreatie

Doel

Het Natuurcentrum De Maashorst informeert bezoekers van het natuurgebied en de omliggende regio over de vele recreatieve mogelijkheden, met een bijzondere nadruk op natuurbeleving. Door recreanten de kans te geven om de natuur op een plezierige en verwonderende manier te ervaren, stimuleert het centrum een groter bewustzijn en respect voor de leefomgeving.

Aanbod aan recreanten

In 2025 heeft Natuurcentrum De Maashorst opnieuw een breed scala aan activiteiten georganiseerd om bezoekers te laten genieten van de natuur en hen bewust te maken van het belang van natuurgerichte recreatie.

Het centrum fungeerde als start- en informatiepunt voor diverse natuurgerichte activiteiten in natuurgebied De Maashorst. Bezoekers konden deelnemen aan georganiseerde wandelingen, fietstochten onder leiding van IVN-gidsen en andere op maat gemaakte excursies.

Een kleine greep uit onze recreatieve activiteiten:

- **Wisentexcursies:** Bezoekers kregen de unieke kans om oog in oog te staan met de imposante wisenten tijdens speciale excursies, begeleid door deskundige Maashorstrangers. In 2025 hebben er 21 wisentexcursies plaatsgevonden waar via onze website voor kon worden ingeschreven ook nog 7 gebiedswandelingen onder begeleiding van een gids.

Grote grazers en voorlichting:

De aanwezigheid van grote grazers zoals wisenten, taurossen en Exmoorpony's bleef een belangrijk aandachtspunt. Het centrum voorzag bezoekers van deskundige voorlichting over deze dieren en het belang van zorgvuldig gedrag in hun leefgebied.

Nieuwe themaroutes

De diverse themaroutes vanuit het natuurcentrum zijn grondig gecontroleerd, palen gerestaureerd en voorzien van nieuwe markeringen. Het herzien van alle routes en routebeschrijvingen is in 2024 voltooid. In 2025 konden de bezoekers dus met een frisse set beschrijvingen en plattegronden vele kilometers Maashorst ontdekken. Daarnaast hebben we actief aansluiting gezocht bij Explore Maashorst en kunnen nu bezoekers informatie geven via brochures over alle routes die door hen worden uitgegeven.

Informatiebalie/tentoonstelling

De informatiebalie van Natuurcentrum De Maashorst speelde ook in 2025 een centrale rol als eerste aanspreekpunt voor recreanten met vragen over het gebied. Bezoekers konden hier terecht voor persoonlijke tips, routeinformatie en suggesties om De Maashorst op een verrassende en verantwoorde manier te verkennen. De balie werd versterkt door de permanente tentoonstelling in het centrum, die op toegankelijke wijze inzicht biedt in de unieke natuur, cultuurhistorie en grote grazers van het gebied. Samen vormen zij een waardevolle bron van informatie en inspiratie voor zowel nieuwe als terugkerende bezoekers.

Wisselhoek bezoekersruimte

In het natuurcentrum is een speciale ruimte ingericht voor kleinschalige wisselexposities. Deze biedt gelegenheid aan partners binnen De Maashorst én aan kunstenaars die zich laten inspireren door het landschap, om hun werk of kennis met het publiek te delen. Ook wordt de ruimte benut om actuele thema's en ontwikkelingen in het gebied onder de aandacht te brengen.

Eind 2025 stond de wisselhoek in het teken van de geheel vernieuwde tentoonstelling over de Grauwe klauwier – een kwetsbare vogelsoort die zich de laatste jaren opnieuw in De Maashorst vestigt. De expositie belichtte de leefomgeving, het gedrag en de beschermingsmaatregelen rondom deze bijzondere soort, en werd enthousiast ontvangen door bezoekers. Eerdere wisselexposities over onder andere vleermuizen, diersporen, de raaf en biodiversiteit hebben eveneens kortere perioden in de ruimte gestaan en blijven waardevolle onderdelen van het educatieve aanbod. De in 2023 vernieuwde tentoonstelling van Waterschap Aa en Maas kon ook in 2025 een aantal maanden door het publiek worden bekeken.

Deelnemersaantallen

Niet alle activiteiten hebben meetbare deelnemersaantallen, aangezien sommige een vrije inloop kennen. Voor de tochten waarvoor we tickets via onze website verkopen, en voor de wisentexcursies, zijn echter wel cijfers beschikbaar.

Aan de wisentexcursies hebben in 2025 totaal ruim 424 personen deelgenomen, een toename van 21% ten opzichte van 2024.

Fietstochten, wandelingen en verhuur voor bedrijven en particulieren.

Aan door IVN-gidsen of andere deskundigen begeleide tochten namen ruim 500 personen deel. Het Praathuis en De Raaf werden 40 keer verhuurd voor vergaderingen en andere bijeenkomsten. Vaak in combinatie met een lunch of excursie.

Horecabalie en vrijwilligers

Bij het natuurcentrum zijn we ontzettend trots op onze geweldige groep enthousiaste vrijwilligers. Naast onze zeer ervaren oudere vrijwilligers, die we al jarenlang met succes inzetten, zijn we ook erg blij met de jongeren die ons team versterken. Samen zorgen ze voor een frisse en energieke sfeer en dragen ze bij aan een verzorgde en gastvrije uitstraling.

Elk jaar passen we ons assortiment aan de wensen van onze gasten aan. Het afgelopen seizoen, van mei tot oktober, was bijzonder druk dankzij het prachtige weer. Velen kwamen afkoelen op ons schaduwrijke terras of erf, en er was een grote vraag naar ijs en frisdrank. Ons assortiment is in 2025 ook opnieuw bekeken en aangepast. We zijn intussen overgestapt op veel meer verse producten en ook is het assortiment wat uitgebreider dan voorheen. Deze nieuwe producten worden door de bezoekers zeer positief ontvangen. We hebben ingestoken op modernisering van de keukenapparatuur waardoor we ook nieuwe producten (zoals panini) kunnen verkopen.

In het najaar van 2024 hebben we afscheid genomen van ons oude koffieapparaat. Een nieuwe, geavanceerde machine op verse koffiebonen werd geïnstalleerd. De bezoekers en vrijwilligers kunnen de verbeterde smaak van de koffie erg waarderen. Ook het verouderde kassasysteem werd in het najaar van 2024 vervangen door nieuwe terminals. Hierdoor is het systeem weer up-to-date en kan het ook met nieuwe pas- en betaalsystemen overweg.

We monitoren sinds 2025 het aantal bezoekers die gebruik maken van horeca (via de kassa aanslagen). We doen ook veel meer aan zaalhuur en het aanbieden van lunches aan groepen.

Het assortiment breiden we waar mogelijk uit met nieuwe streekproducten.

De tuinploeg zorgt al jarenlang voor een verzorgd erf en kruidentuin die bezoekers graag komen bewonderen. De kruiden uit de tuin worden niet alleen gebruikt in onze keukens, maar ook tijdens de lessen. De goed onderhouden tuin, met zijn prachtige kleuren en heerlijke geuren, draagt zeker bij aan een aangename sfeer. Daarnaast hebben we versleten en daardoor mogelijk gevaarlijke speeltoestellen in de speeltuin vervangen.

Ons team van vrijwilligers kent altijd enig verloop, maar er zijn ook veel vrijwilligers die tot op hoge leeftijd bij het natuurcentrum betrokken blijven.

4. Beleid

Het beleid op lange termijn voor het natuurcentrum is in 2023 herzien door het stichtingsbestuur en vastgesteld in het meerjarenbeleidsplan 2023-2028. Dit plan is door geïnteresseerden te raadplegen op onze website.

Samenwerking Bedrijfsleven

Stichting Natuurcentrum De Maashorst is als ANBI instelling ook actief in samenwerking met partners en bedrijven uit de regio. Als natuurcentrum, centraal gelegen in het waardevolle Natuurgebied De Maashorst, heeft het veel te bieden. Voor bedrijven wordt Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) steeds belangrijker. Het gaat om meer dan alleen maar het behalen van financiële doelen. Natuurcentrum De Maashorst heeft daarom het programma 'Groen zaken doen' ontwikkeld. In 2025 is dit 'Groen zaken doen-programma' gecontinueerd. Deze pakketten zijn te bekijken op www.natuurcentrumdemaashorst.nl onder het tabblad 'Over ons, Projecten en sponsoring'. Een samenwerking waar we bijzonder blij mee zijn is met Steekboerderijen Nederland.

Communicatie: Natuurcentrum De Maashorst als educatief en informatief hart van het gebied

Natuurcentrum De Maashorst vervult al jarenlang een centrale rol als educatie- en informatiepunt binnen Natuurgebied De Maashorst. Het centrum streeft ernaar om bezoekers bewust te maken van de bijzondere natuurwaarden in het gebied en hen te informeren over actuele ontwikkelingen, met daarbij specifieke aandacht voor de activiteiten en rol van het natuurcentrum zelf.

In 2025 is de in 2021 vernieuwde website van het centrum verder geoptimaliseerd en uitgebreid. Via www.natuurcentrumdemaashorst.nl kunnen bezoekers zich nu eenvoudig inschrijven voor activiteiten, informatie vinden over het huren van materialen, tips krijgen voor een bezoek aan het gebied, én toegang krijgen tot een rijk educatieaanbod voor scholen. Ook blijven onze Facebook-

pagina (facebook.com/NatuurcentrumDeMaashorst) en Instagram-account een veelgebruikte en gewaardeerde bron van informatie en inspiratie voor een breed publiek.

Financiën

Natuurcentrum De Maashorst wordt structureel ondersteund door de gemeenten Maashorst en Bernheze, waterschap Aa en Maas en Staatsbosbeheer. Daarnaast ontvangen we af en toe aanvullende bijdragen vanuit het bedrijfsleven in de vorm van giften of sponsoring.

Een uitgebreide toelichting op de financiële baten en lasten van het jaar 2025 is opgenomen in het jaarrapport. Als ANBI-instelling (Algemeen Nut Beogende Instelling) hechten we veel waarde aan transparantie. Daarom zijn deze financiële stukken ook beschikbaar via onze website: www.natuurcentrumdemaashorst.nl/contact.

5. Organisatie

Bestuur

Het bestuur van de Stichting Natuurcentrum De Maashorst bestond in 2025 uit:

De heer J.H.A.M. van der Wijst, voorzitter

De heer H.L.A. Nota, penningmeester

De heer J.J.P.L. van den Boogaard, lid

Mevrouw M.A.J. van Diepenbeek, lid

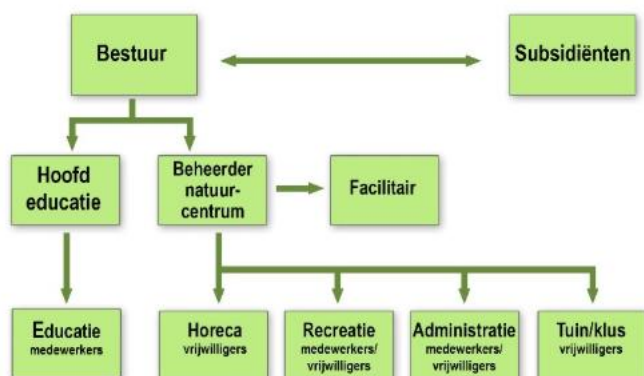
De heer G.J. Dufornée, lid

Het subsidiëntenoverleg bestond in 2025 uit de volgende leden:

Gemeente Bernheze

Gemeente Maashorst

Personele organisatie

In 2025 was het onderstaande organisatiemodel voor het natuurcentrum van toepassing.

Natuurcentrum De Maashorst werkte in 2025 met professionele krachten in de vorm van vaste medewerkers en een gedetacheerde medewerker vanuit het IBN. Het team bestond uit 5 medewerkers (2,04 FTE) waarbij het hoofd educatie samen met de beheerder van het natuurcentrum de dagelijkse leiding vormde. Daarnaast drie educatiemedewerkers waarvan er één ook recreatietaken op zich nam. Door de versterking op de administratie wordt de boekhouding niet langer uitbesteed.

De Maashorst

Het bestuur van Stichting Natuurcentrum De Maashorst staat positief kritisch tegenover de toekomstplannen voor De Maashorst, met speciale aandacht voor de rol van het natuurcentrum binnen het geheel en de impact ervan op scholen en recreanten. We zijn enthousiast om samen te werken met andere belanghebbenden om de Maashorst naar een hoger niveau te tillen. Onze voornaamste taak blijft gericht op educatie en het informeren van bezoekers over alles wat de Maashorst te bieden heeft.

